

AKILCI İLAÇ KULLANIMI ve KLİNİK FARMAKOLOJİNİN AKADEMİK DÜZEYDE BİRBİRLERİNE KATKILARI

Prof. Dr. Zafer Güney

Gazi Üniversitesi Farmakovijilans ve Klinik Araştırma Ünitesi Müdürü
Viyana Klinik Araştırmalar Okulu (VSCR) Konsey Üyesi
Amerikan Klinik Farmakoloji ve Tedavi Derneği (ASCPT) Üyesi

Akılcı ilaç kullanımı hastalar için etkililik, güvenilirlik, uygunluk ve maliyet açısından en uygun ilacı kullanması prensibine dayalıdır. Gerek artan ilaç harcamaları, gerekse ilaçlar hakkında her geçen gün artan bilgiler, akılcı ilaç kullanımına duyulan gereksinimi daha da artırmaktadır. Bütün hastalıkların tedavisinde kullanılacak ilaçların yukarıdaki kriterlere göre seçilmesi gerekmektedir. İlaçların akılcı reçetelendirilmesi, tıp doktorları için gerekli bir beceridir. Klinik farmakologlar, akılcı ilaç kullanımını mezuniyet öncesi dönemde tıp fakültesi öğrencilerine öğreterek, bu yeteneklerin geliştirilmesine önemli katkıda bulunmaktadır.

Klinik farmakoloji ise ilaçların geliştirilme aşamasında ve geliştirilip ruhsat aldıktan sonra klinikte hastalar üzerindeki kullanımları ile ilgilenmektedir. Klinik farmakolojinin alt dalları arasında, akılcı ilaç kullanımı, farmakoekonomi, farmakovijilans, farmakogenetik, farmakoepidemioloji, biyoyararlanım ve biyoeşdeğerlilik, klinik ilaç araştırmaları, özel hasta gruplarında ilaç kullanımı ve terapötik ilaç izlemi sayılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta akılcı ilaç kullanımının klinik farmakolojinin alt dallarından biri, hatta en önemlisi olmasıdır.

Her iki kavram birbirine önemli katkılar yapmakta ve birbirini tamamlamaktadır. Dünyada ve Türkiye’de akılcı ilaç kullanımı eğitimleri, Tıp ve Eczacılık Fakültelerinin değişik dönemlerinde verilmektedir. Yurt dışında bazı fakültelerde bu eğitim klinik farmakoloji bilim dalları tarafından verilmektedir. Son yıllarda akılcı ilaç kullanımı konusundaki eğitim önemli değişikliklere uğramakla beraber, yine de akılcı ilaç kullanımı ve klinik farmakoloji birçok konuda birbirini tamamlamakta ve birbirine ihtiyaç duymaktadır.

Akılcı ilaç kullanımının eğitiminin en önemli koşullarından biri akademik düzeyde elde edilen bilgilerin pratiğe yani hastaların tedavisine doğru şekilde

yansıtılmasıdır. Bunun gerçekleştirilmesi, klinik farmakolojinin değişik alanlarında verilen hizmetlerin kalitesine olumlu şekilde yansıyacaktır.

British Pharmacological Society (BPS) ve *American Society of Clinical Pharmacology and Therapeutics (ASCPT)* gibi uluslar arası saygın kuruluşlar akılcı ilaç kullanımı ve klinik farmakoloji arasındaki ilişki konusunda uluslararası toplantılar ve konferanslar düzenlemektedir. Konunun önemi ve duyulan gereksinim böylece daha iyi anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak ülkemizdeki Tıp fakültelerinde Klinik Farmakoloji bilim dallarının kurulması ve yaygınlaştırılması bu konuda atılabilecek ilk ve en somut adım olacaktır. Çünkü birçok tıp fakültesinde, fakülte öğrencileri ilaçların terapötik kullanımı konusunda çok az bilgi edinmekte, ilaç sanayi tarafından sunulan bilgileri ilaç seçiminde kullanmaktadır. Akılcı ilaç kullanımı eğitiminin mezuniyet sonrası dönemde yapılması özellikle sahadaki hekimlerin daha bilinçli ilaç reçetelendirmesi açısından çok önemlidir. Ayrıca akılcı ilaç kullanımı eğitimlerinin Tıp ve Eczacılık Fakültelerinde yaygınlaştırılması ve pekiştirilmesi, gerek ilaç maliyetlerinin, gerekse ilaca bağlı görülebilecek yan etkilerin önemli ölçüde azalmasına katkıda bulunacaktır. Sonuçta ise kazanan ülkemiz olacaktır.